

-1001ha.nl-

BIODIVERSE GROENBEMESTERS

**EVALUATIE
2022 - 2023**

Inleiding

Crowdfundingsactie voor akkerbouwers die willen experimenteren met soortenrijke groenbemesters.

Goed voor bodem, biodiversiteit én klimaat.

Verduurzamen door korting, dat is in drie woorden het actiemechanisme van de campagne 1001ha: de maatschappij betaalt de korting op duurdere en biodiversere zaadmengsels, en de boer verduurzaamt.

Sinds 2020 loopt de succesvolle campagne 1001ha Kruidenrijk Grasland van Urgenda en LTO Nederland: **1500 boeren** zaaiden gezamenlijk al **5000 hectare** productief kruidenrijk grasland in en elke hectare is goed voor 500 kg kunstmest reductie, **1000 kg CO₂** besparing, meer biodiversiteit en gezondere bodem.

In 2022 sloeg Urgenda de handen ineen met ZLTO voor een soortgelijke campagne voor akkerbouwers. Met de actie 1001ha Biodiverse Groenbemesters krijgen akkerbouwers zo'n 40% korting op groenbemestermengsels. In deze mengsels zitten o.a. vlinderbloemigen, die zelf stikstof uit de lucht binden waardoor

de vervolgteelt minder bemesting behoeft. Een eerste pilot in Zeeland in 2022 met veertig akkerbouwers pakte positief uit: de deelnemers waardeerden de actie met een **9 gemiddeld**. In de zomer van 2023 schaalde de campagne 1001ha Biodiverse Groenbemesters landelijk op. Zo'n **200 akkerbouwers** deden mee. Om de ervaring van de deelnemers te peilen is een enquête uitgestuurd naar de deelnemers van beide jaren. Maar liefst **125 akkerbouwers** vulden de enquête in. De akkerbouwers verwachtten gemiddeld **33%** minder kunstmest te zullen gebruiken in de vervolgteelt, dankzij extra stikstoflevering door de klavers in het mengsel.

Wat zijn groenbemesters?

Groenbemesters of vanggewassen zijn de afgelopen jaren gangbaar geworden in de akkerbouw: door na de oogst een nieuw gewas in te zaaien blijft de bodem bedekt en actief en daarmee wordt het bodemleven gestimuleerd en gezonder.

Maar meestal kiest de boer voor een goedkopere groenbemester zoals gele mosterd. De campagne 1001ha biedt korting op acht verschillende mengsels van twee leveranciers, Neutkens en DSV Zaden. Dit zijn duurdere gevarieerde mengsels met ieder minimaal 7 verschillende kruiden.

De voordelen van groenbemestermengsels met vlinderbloemigen op een rij:

- Vermindering (kunst)mest;
- Door de verschillende wortellengtes worden nutriënten beter vastgehouden;
- ...en verbetert de bodemstructuur, waardoor de bodem beter bestand wordt tegen extreme weersomstandigheden;
- Toename van boven- en ondergrondse biodiversiteit;
- Betere beheersing van ziekten, plagen en onkruiden.

Kengetallen campagne 2022 – 2023

Aan de pilot in Zeeland in 2022 namen veertig akkerbouwers deel, die samen 200 hectare groenbemesters zaaiden. In 2023 deden 214 akkerbouwers mee aan de landelijke campagne met in totaal 1050 hectare biodiverse groenbemesters.

254 deelnemers
(pilot 2022 + landelijke
campagne 2023)

1250 hectare
in totaal besteld

73% van de deelnemers
was gangbaar;
27% biologisch

In december 2023 werd een enquête uitgestuurd naar alle deelnemers. 125 akkerbouwers vulden de enquête in. Voor deze groep gold:

125 respondenten op de
enquête waarvan **15%** biologisch
en **85%** gangbaar

80% had al eerdere ervaring met
groenbemestermengsels; voor
20% was het de eerste keer

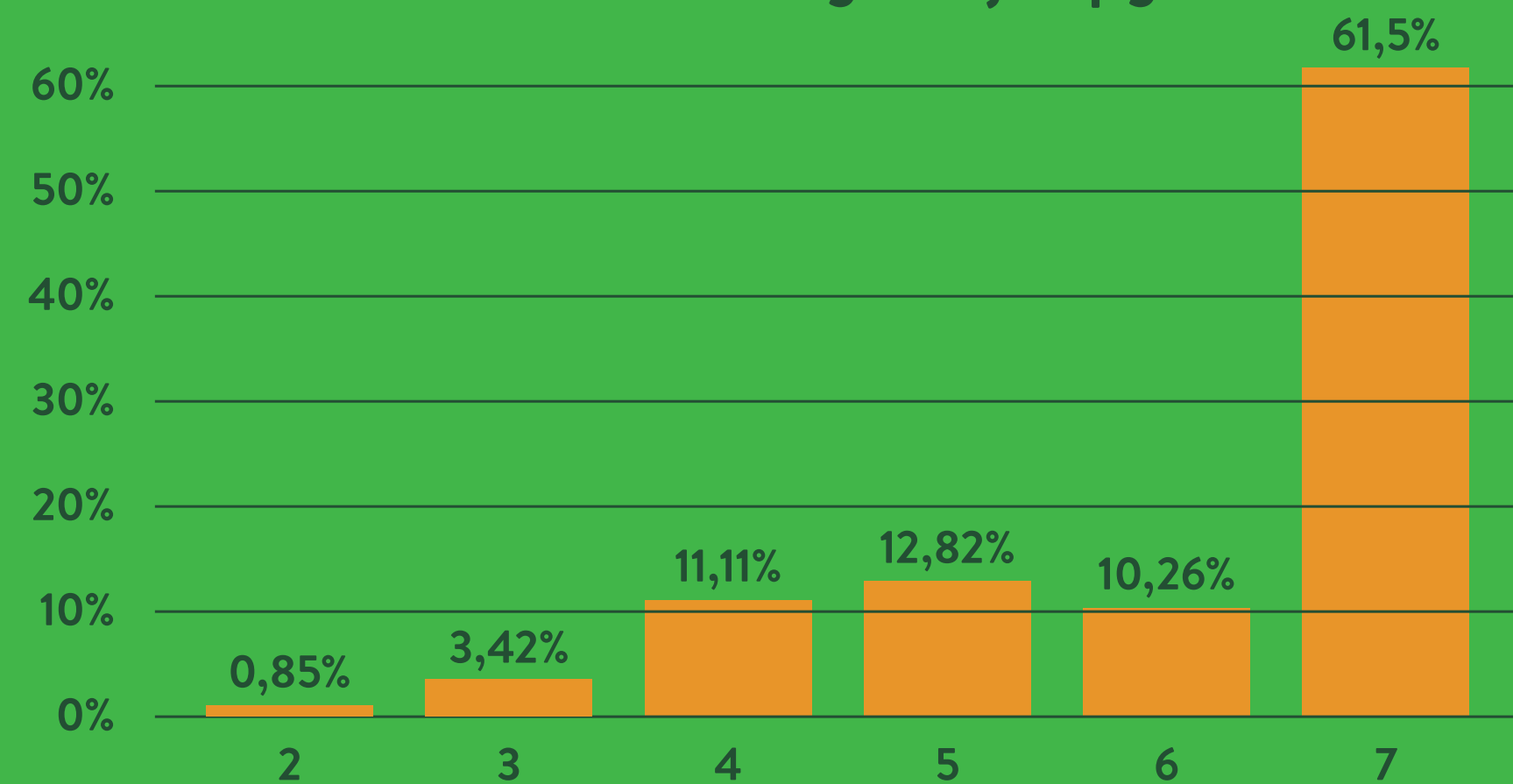

85% gaf aan dat de kortingsactie
geholpen heeft met de
beslissing om dit jaar biodiverse
groenbemesters te zaaien

Teelt groenbemesters

- De meeste boeren (**58%**) hebben het mengsel in augustus gezaaid. **13%** in juli al; **27%** in september en **3%** nog in oktober.
- **62%** van de boeren zag alle zeven soorten uit hun biodiverse groenbemestermengsel opkomen. Slechts **4%** zag drie of minder soorten opkomen en geen enkele boer had maar één opkomende soort.

Hoeveel soorten van het mengsel zijn opgekomen?

- Bij meer dan de helft stond het gewas in de winter hoger dan **40 cm**. Bij **15%** stond het zelfs hoger dan 60 cm. Een gewashoogte van 40 cm staat gelijk aan een opbrengst van 1,8 ton drogestof en een **N-levering van ten minste 25 kg N** per hectare bij inwerken na de winter.¹
- **83%** van de deelnemers was bij het afnemen van de enquête (december 2023) van plan om de groenbemesters te **laten staan tot na de winter**. Dit levert ook de beste resultaten op voor opbrengst, N-levering en biodiversiteit.

¹ Sander Bernaerts, Naturim. <https://groenbemesters.1001ha.nl/hoeveel-stikstof-kan-ik-verwachten-uit-een-groenbemestermengsel/>

Bemesting

De vlinderbloemigen (klavers) in de mengsels binden stikstof uit de lucht en leggen deze vast in de grond. Daarom kan de vervolgteelt met minder bemesting toe.

Bij het afnemen van deze enquête in december waren de akkers natuurlijk nog niet bemest voor de teelt van 2024, maar we vroegen de deelnemers hoeveel minder zij verwachtten te zullen bemesten.

- De gangbare deelnemers verwachtten gemiddeld **33%** minder kunstmest en **21%** minder dierlijke mest te gaan gebruiken voor de volgende teelt;
- De biologische deelnemers verwachtten gemiddeld **29%** minder dierlijke mest nodig te hebben.

Deze resultaten laten een flinke verwachte reductie zien in mestgebruik. **Bij de pilot in 2022 verwachtten deelnemers gemiddeld 20% minder kunstmest en 24% minder dierlijke mest te zullen gebruiken. Bij een recente navraag bleek echter dat zij gemiddeld slechts 11% kunstmest en 8% dierlijke mest hadden bespaard. Het is dus belangrijk deelnemers te (blijven) informeren over de stikstoflevering van de mengsels. Dit is namelijk een**

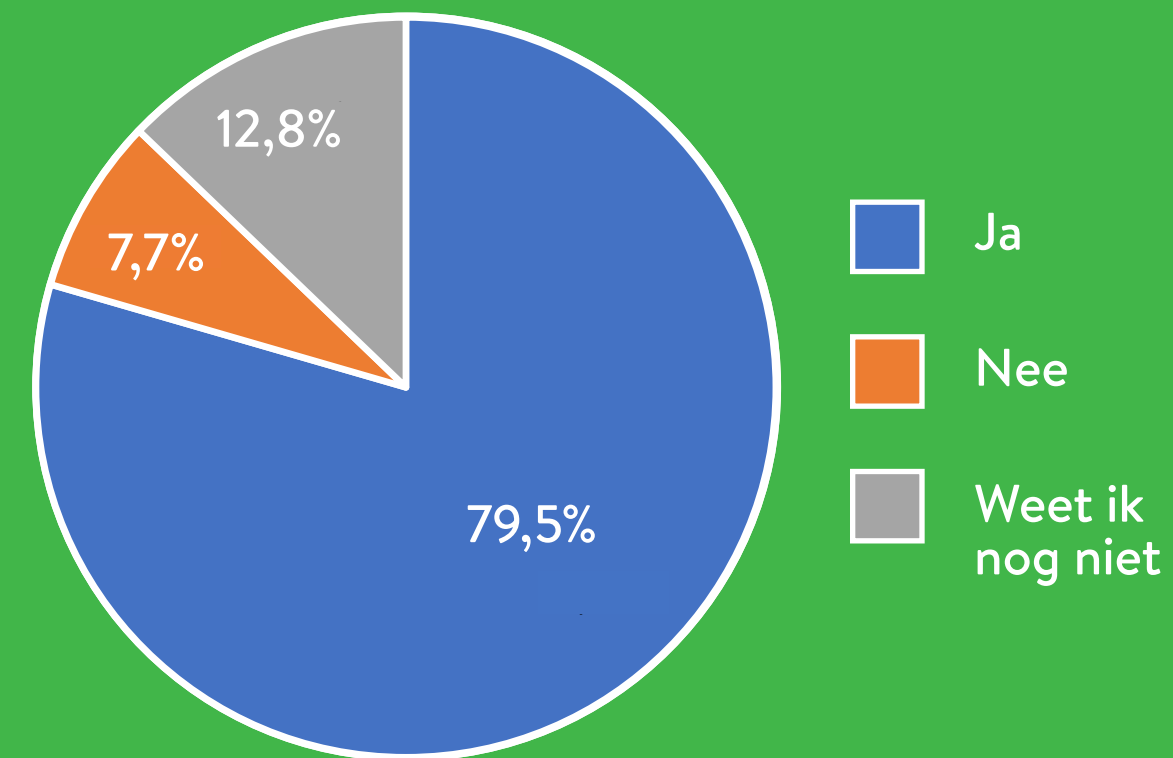

essentieel aspect van de actie: minder (kunst)mest betekent minder uitspoeling naar bodem en water -, maar ook voor de boer die hiermee flink kan besparen op kunstmestkosten. Bovendien wordt er met iedere bespaarde kilo kunstmest ook 2 kilo CO2 bespaard.

Tevredenheid

- De meeste boeren waren erg tevreden met het mengsel. **41%** heeft het mengsel een 8 gegeven, waarmee het op een gemiddelde score van **7,2** uitkomt.
- **80%** van de boeren geeft aan in de toekomst meer percelen te willen zaaien met een groenbemestermengsel met vlinderbloemigen. Slechts **8%** geeft aan dit niet van plan te zijn.

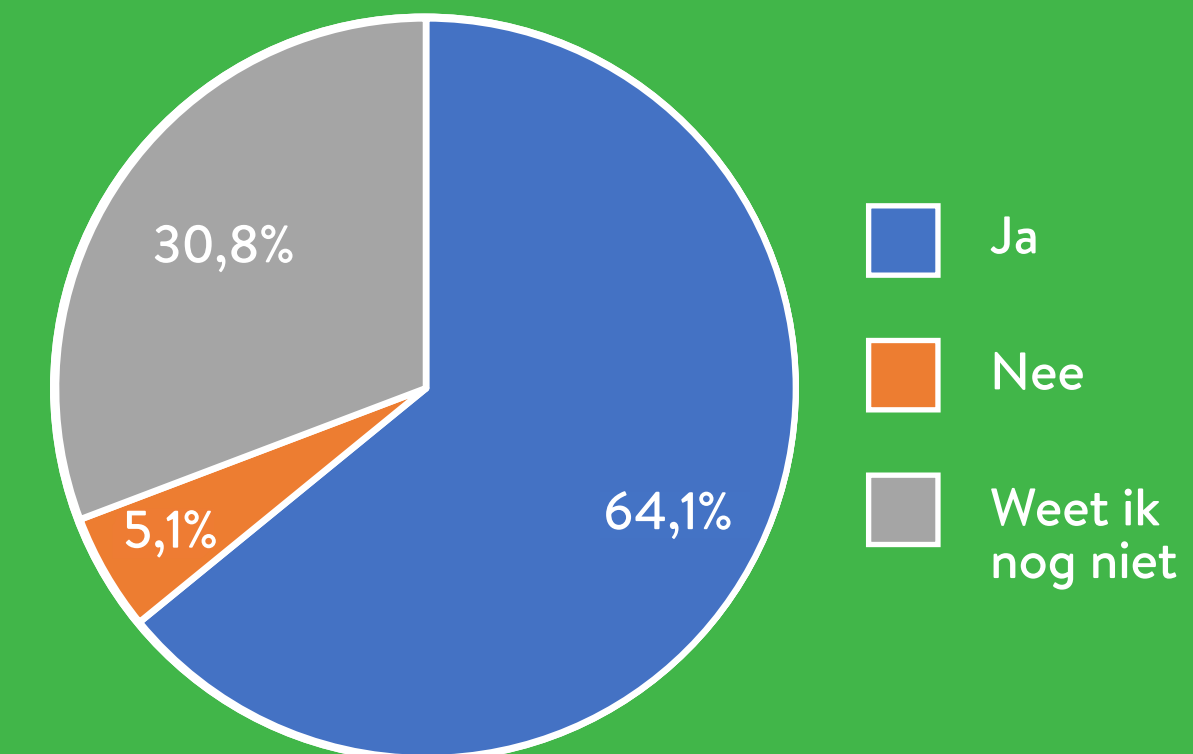
Denkt u dat u in de toekomst meer percelen gaat inzaaien met een soortenrijk groenbemestermengsel met vlinderbloemigen?

- Ook zijn de meeste boeren erg tevreden met de kortingsactie. **68%** van de boeren geeft de actie een 5 uit 5 sterren. Deelnemers gaven de actie gemiddeld een **8,8**.

- **64%** van de boeren zegt sowieso door te gaan met biodiverse groenbemesters ook als er geen nieuwe kortingsactie komt. Slechts **5%** van de boeren zegt dan niet door te gaan. De rest weet het nog niet.

Gaat u verder met biodiverse mengsels, ook als er geen nieuwe kortingsactie komt?

Deelnemers waarderen

de actie met een 8,8

gemiddeld

Begeleiding

- Een deel van de boeren **(37%)** geeft aan geen begeleiding nodig te hebben of de begeleiding vanuit de leverancier voldoende te vinden.
- **22%** wil graag wat **extra begeleiding** bij het maken van de soortkeuze. Wat moet je doen als je een andere zaaitijd hebt? Of een specifieke grondsoort? Maakt het uit wat je erna wilt planten?
- Ook zijn er veel boeren **(17%)** benieuwd naar onderzoek dat er over dit onderwerp gedaan is en praktijkervaringen van eerdere boeren.

Met deze uitkomsten gaan we aan de slag, door meer wetenschappelijke onderzoeken op de website en in de nieuwsbrieven te plaatsen, en in samenwerking met de zaadleveranciers de begeleiding waar nodig te verbeteren.

Algemene opmerkingen

- Meerdere boeren geven aan dat de planten afgelopen jaar een beetje verdrongen zijn door de natte herfst. Wellicht dat in een jaar met minder regen, de uitkomsten nog positiever zouden uitpakken.

- Meer biologische soorten zou ook op prijs gesteld worden.

**‘Geweldige actie! En een
mooi voorbeeld van geen
woorden, maar daden’**

- Een greep uit de algemene opmerkingen:
  - **‘Geweldige actie! En een mooi voorbeeld van geen woorden, maar daden. Ik hoop echt dat we hier een positief effect van terugzien in de vervolgteelt en dat we zo bij kunnen dragen aan de biodiversiteit terwijl we de kosten goedmaken.’**
  - **‘Geeft veel leven in de herfst, bijen en vlinders op de groenbemester’.**

- Ook zijn er een paar boeren die ideeën voor meer zichtbaarheid opperen – zo zouden er bordjes bij percelen geplaatst worden of kan er een keer met een boer mee gefilmd worden als er gezaaid of grondbewerking gedaan wordt om een voorlichtingsfilmpje te maken. Dit is een idee om met provincies of gemeenten te delen die met de campagne meedoen.

- Ook een adviseur die een keer met de boer meedenkt zou op prijs gesteld worden.

‘Geeft veel leven in de herfst, bijen en vlinders op de groenbemester’

- Een andere optie voor meer informatie die genoemd wordt is een groep om ervaringen te delen. Een goed idee dat volgens ons waardevol kan zijn.
- Een paar boeren zeggen dat een stikstofmonster nemen onderdeel maken van het project interessant zou zijn.

- Daarnaast zijn er nog boeren die graag meer of andere mengsels zouden zien. Zo zijn er verschillende boeren die een meer winterhard mengsel op prijs zouden stellen.

- Meerdere boeren geven aan dat ze hopen dat er komend jaar weer een kortingsactie komt, omdat dat voor hun nog doorslaggevend is om mee te doen.

Ook deze ideeën en opmerkingen zullen we meenemen in de voorbereidingen voor het volgende seizoen. In juni gaan we weer van start met de campagne 1001ha Biodiverse Groenbemers. Hou de website in de gaten!

Met dank aan!

1001ha is een crowdfundingcampagne: de korting wordt betaald door overheden, burgers en bedrijven.

Voor de eerste twee seizoenen van 1001ha kruidenrijke groenbemestermengsels bedanken wij ten eerste de provincie Zeeland voor de pilot in 2022 én een nieuwe bijdrage in 2023. Ook bedanken wij de provincies Flevoland, Groningen, Limburg en Noord-Brabant voor hun bijdragen afgelopen jaar.

Dankzij de bijdragen van de vele donateurs van Urgenda konden akkerbouwers in het hele land deelnemen.

Provincie Noord-Brabant

